MEMORANDUM DE ÎNȚELEGERE

între

GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA

şi

GUVERNUL ROMÂNIEI

privind

realizarea proiectelor necesare interconectării rețelelor de gaze naturale şi energie electrică din Republica Moldova şi România

Guvernul Republicii Moldova şi Guvernul României denumite în continuare „Părți",

Având în vedere obiectivele de implementare ale Acordului de asociere dintre Republica Moldova, pe de o parte, şi Uniunea Europeană şi Comunitatea Europeană a Energiei Atomice şi statele membre ale acestora, pe de altă parte, semnat la Bruxelles la 27 iunie 2014, incluzând instituirea Zonei de liber schimb aprofundat şi cuprinzător (ZLSAC), care contribuie la integrarea europeană a Republicii Moldova, actualizat prin *Recomandarea nr. 1/2022 a Consiliului de Asociere Uniunea Europeană-Republica Moldova din 22 august 2022 privind Programul de asociere Uniunea Europeană-Republica Moldova 2021-2027,* survenită cu scopul accelerării asocierii politice, a integrării economice cu Uniunea Europeană şi a decarbonizării progresive şi a asigurării neutralității climatice a economiei Republicii Moldova, în conformitate cu Pactul Verde European,

Având în vedere Strategia UE prefigurată în prioritățile UE în domeniul Acțiune Climatică şi Energie statuate prin documentele programatice precum *„Pactul Verde European"*, *„REPowerEU"*, pachetul legislativ *„Fit for 55"*, multiplele Rezoluții ale Parlamentului European şi Recomandări ale Comisiei Europene pe tema agresiunii Rusiei împotriva Ucrainei, necesitatea de reechilibrare a situației energetice a Europei şi de eliminare treptată a dependenței de combustibilii fosili prin dezvoltarea de proiecte de interconectare, esențiale pentru a asigura fluxul neîntrerupt de energie în întreaga UE,

Luând în considerare participarea Republicii Moldova ca Parte Contractantă la Tratatul Comunității Energiei (*în continuare* „Tratatul"), ce prevede transpunerea graduală a acquis-ului comunitar în domeniul energetic şi integrarea Republicii Moldova în piața unică europeană de gaze naturale şi energie electrică,

Notând că la 15 decembrie 2022, Consiliul ministerial al Comunității Energiei a adoptat Decizia 2022/03/MC-EnC privind încorporarea acquis-ului Uniunii Europene privind piața energiei electrice în Comunitatea Energiei, împreună cu Actul de procedură 2022/01/MC-EnC privind promovarea integrării regionale a pieței energiei în Comunitatea Energiei. Ca urmare, Republica Moldova, ca Parte Contractantă, s-a obligat să implementeze actele cu putere de lege și actele administrative necesare pentru a se conforma noilor dispoziții până la 31 decembrie 2023, inclusiv *Orientările privind alocarea capacității și gestionarea congestiilor*,

Având în vedere că *Orientările privind alocarea capacității și gestionarea congestiilor* impun ca Părțile Contractante să stabilească un „operator al pieței de energie electrică desemnat" (OPEED) să efectueze cuplarea unică pentru ziua următoare și/sau intrazilnică,

Notând că în România operează în conformitate cu *Regulamentul (UE) 2015/1222 al Comisiei din 24 iulie 2015 de stabilire a unor linii directoare privind alocarea capacităților și gestionarea congestiilor* și de la intrarea în vigoare a acestui regulament un operator al pieței de energie electrică desemnat, „OPCOM" SA, care este parte a Cuplărilor unice ale piețelor pentru ziua următoare și piețelor intrazilnice,

Urmărind implementarea obiectivelor de politică energetică ale Uniunii Europene privind dezvoltarea interconectărilor cu statele învecinate și întărirea acestora cu partenerii săi din cadrul Comunității Energiei, în special cu Republica Moldova,

Observând în același timp prevederile *Regulamentului (UE) 2023/956 al Parlamentului European și al Consiliului din 10 mai 2023 privind instituirea unui mecanism de ajustare a carbonului la frontieră* care stabilește noi obligații, precum și excepții în cazul în care o țară terță sau un teritoriu terț are o piață a energiei electrice care este integrată în piața internă de energie electrică a Uniunii prin cuplarea piețelor,

Având în vedere instituirea Parteneriatului Strategic dintre Republica Moldova și România pentru integrarea europeană a Republicii Moldova,

Având în vedere Acordul dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României cu privire la cadrul general și condițiile pentru cooperare în domeniul dezvoltării, semnat la București la 28 august 2013, intrat în vigoare din 8 iulie 2014,

Notând îndeplinirea cu succes a obligațiilor asumate de către „Eurotransgaz" SRL, subsidiară a SNTGN „Transgaz" din România, prin Contractul de privatizare încheiat cu Ministerul Economiei și Infrastructurii și Agenția

Proprietății Publice din Republica Moldova şi obținerea **Certificatului privind executarea integrală a obligațiilor contractuale asumate**, mai precis, realizarea prin intermediul „Vestmoldtransgaz" SRL, a cărei acționar majoritar este „Eurotransgaz" SRL, a unui program investițional constând în construirea Gazoductului Iaşi-Ungheni-Chișinău,

Având în vedere desemnarea „Vestmoldtransgaz" SRL, subsidiara SNTGN „Transgaz" din Republica Moldova, începând cu data de 19 septembrie 2023, în calitate de operator al sistemului de transport al gazelor naturale din Republica Moldova,

Având în vedere *Declarația Comună a Guvernului Republicii Moldova și a Guvernului României privind consolidarea cooperării în domeniul economic și cel investițional,* semnată la 11 februarie 2022,

Notând semnarea de către ÎS „Moldelectrica" şi CNTEE „Transelectrica" SA", în luna august 2022, a Contractului care permite alocarea de capacitate pentru schimburile comerciale de energie electrică între România şi Republica Moldova şi a regulilor de alocare coordonată a capacităților la frontiera dintre zonele de ofertare ale ÎS „Moldelectrica" şi CNTEE „Transelectrica" SA pentru schimburile comerciale de energie electrică,

Notând semnarea de către CNTEE „Transelectrica" SA şi ÎS „Moldelectrica", în luna noiembrie 2023 a „Acordului privind operarea sistemelor de transport",

Având în vedere acțiunile întreprinse de „OPCOM" SA în perspectiva desemnării ca operator al pieței de energie electrică din Republica Moldova incluzând, dar fără a se limita, acțiunile de înființare a unei entități în Republica Moldova având ca obiect principal activitatea referitoare la cuplarea zonei de ofertare aferentă Republicii Moldova la piețele de energie electrică europene, precum şi acțiunile tehnice având ca obiectiv stabilirea şi pregătirea platformelor de tranzacționare a energiei în perspectiva integrării pieței energiei electrice din Republica Moldova în piața internă de energie electrică a Uniunii prin cuplarea piețelor,

Având în vedere importanţa asigurării securităţii energetice a Republicii Moldova prin intermediul diversificării surselor şi rutelor de aprovizionare, urmărind crearea premiselor integrării sale în piaţa unică europeană de energie şi, în acest context, exprimând voinţa politică comună pentru examinarea soluţiilor posibile şi realizarea proiectelor necesare schimbului de energie pe termen lung dintre Republica Moldova şi România,

Având în vedere solictările Republicii Moldova de a stoca gaze naturale pe teritoriul României, mai precis în depozitele de stocare „DEPOGAZ Ploiești" SRL, pentru consumul propriu național,

Urmărind să dezvolte cooperarea în domeniul energiei pe baza egalităţii şi a beneficiului reciproc,

Părţile au convenit următoarele:

Capitolul I – Autorităţile desemnate

Articolul 1

Părţile desemnează ca autorităţi competente pentru implementarea prevederilor prezentului Memorandum de Înţelegere (denumite în continuare „autorităţi desemnate"):

Din partea Guvernului Republicii Moldova:

Ministerul Energiei,

şi

Din partea Guvernului României:

Secretariatul General al Guvernului, cu rol de coordonator al părţii române;

Ministerul Energiei,

Ministerul Economiei, Antreprenoriatului şi Turismului.

Capitolul II – Obiectivul Memorandumului de Înţelegere

Articolul 2

Scopul prezentului Memorandum de Înţelegere este de a crea cadrul necesar unei cooperări în domeniul energiei între Părţi, examinarea soluţiilor posibile şi realizarea proiectelor necesare schimbului de energie pe termen lung şi de a facilita schimbul de cunoştinţe tehnice, abilităţi şi expertiză în conformitate cu legislaţia naţională a Părţilor.

Articolul 3

Părţile decid să colaboreze în vederea promovării şi realizării proiectelor de interconectare a reţelelor naţionale de transport de gaze naturale şi energie electrică din cele două ţări şi a proiectelor complementare (realizarea/dezvoltarea depozitelor de înmagazinare a gazelor naturale, sau alte proiecte identificate).

Articolul 4

În domeniul gazelor naturale, ţiţeiului şi produselor petroliere, Părţile decid:

(1) să realizeze lucrările complementare interconexiunii Iași – Ungheni – Chișinău prin care se vor asigura regimurile de debit și presiune pentru transportul gazelor naturale în ambele direcții, respectiv:

a) să analizeze posibilitatea creșterii capacității de transport gaze naturale bidirecționale prin intermediul interconectorului Iași-Ungheni;

b) să extindă conducta Iași – Ungheni – Chișinău prin construcția unei conducte de transport gaze – Centura Chișinăului.

(2) să-și coordoneze acțiunile, astfel încât, obiectivele de la alin. (1) să fie realizate, până la sfârșitul anului 2031.

(3) să asigure semnarea unui Acord de colaborare (Burden Sharing Agreement) în vederea reglementării contractelor individuale pe care autoritatea desemnată a Republicii Moldova fără instalații de depozitare, va asigura stocarea gazelor naturale în instalațiile de stocare de pe teritoriul României. Acordul va fi semnat în spiritul solidarității și va forma un singur aranjament privind împărțirea sarcinilor menționate la articolul 6c din Regulamentul (UE) 2022/1032 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 iunie 2022 de modificare Regulamentelor (UE) 2017/1938 și (CE) nr. 715/2009 cu privire la stocarea gazelor.

(4) să sprijine dezvoltarea pe teritoriul României a sistemului de înmagazinare/stocare gaze naturale în vederea asigurării de capacități de stocare și livrare suplimentare care vor putea fi utilizate în baza articolului 6c din Regulamentul (UE) 2022/1032 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 iunie 2022 de modificare a Regulamentelor (UE) 2017/1938 și (CE) nr. 715/2009 cu privire la stocarea gazelor, prin realizarea proiectelor „Creșterea capacității de înmagazinare a gazelor naturale a depozitului Sărmășel" și/sau „Depozitul de înmagazinare a gazelor naturale Fălticeni" (depozit nou).

(5) să coopereze în vederea asigurării transpunerii și implementării de către Republica Moldova a prevederilor Directivei 2009/119/EC privind obligația statelor membre de a menține un nivel minim de rezerve de țiței și/sau de produse petroliere.

(6) să asigure coordonarea și semnarea pe parcursul anului 2024 a unui Acord Bilateral care să prevadă identificarea de spații de depozitare în vederea creării de stocuri de urgență ale Republicii Moldova pe teritoriul României, în contextul obligației Republicii Moldova de a transpune și implementa prevederile Directivei 2009/119/EC.

Articolul 5

În domeniul energiei electrice, Părțile decid:

(1) Să realizeze proiectul „Interconectarea sistemelor electroenergetice ale României şi Republicii Moldova prin construirea obiectivului de investiţii de importanţă strategică Linia Electrică Aeriană de 400 kV Suceava – Bălţi, şi extinderea staţiei 400 kV Suceava şi staţia 400 kV Bălţi";

(2) Să construiască o nouă linie de interconexiune de 400 kV între Străşeni – Republica Moldova şi o staţie electrică de pe teritoriul României stabilită de CNTEE „Transelectrica" SA în baza unui studiu de sistem;

(3) Să realizeze interconexiuni de comunicaţie pe liniile electrice existente 110 kV Huşi – Cioara şi Ţuţora-Ungheni şi alte linii electrice stabilite de comun acord;

(4) Să asigure condiţiile desemnării „OPCOM" SA în temeiul legislaţiei Republicii Moldova, prin forma juridică corespunzătoare, în calitate de operator al pieţei de energie electrică în Republica Moldova, inclusiv operator al pieţei energiei electrice desemnat, în vederea integrării pieţei energiei electrice din Republica Moldova în piaţa internă de energie electrică a Uniunii prin cuplarea pieţelor;

(5) Să analizeze posibilitatea:

a) preluării sistemului electroenergetic al Republicii Moldova în blocul de reglaj al CNTEE „Transelectrica" SA, în cadrul interconexiunii ENTSO-E, respectiv integrarea ÎS „Moldelectrica" în Piaţa de Echilibrare administrată de către CNTEE „Transelectrica" SA;

b) stabilirii unor procese de tranzacţionare transfrontalieră a energiei electrice de echilibrare şi serviciilor de sistem prin accesarea de către ÎS „Moldelectrica" a Pieţei de Echilibrare şi Pieţei Serviciilor Tehnologice de Sistem, administrate de către CNTEE „Transelectrica" SA.

Articolul 6

Având în vedere importanţa strategică a realizării obiectivelor de la art. 4 şi art. 5 pentru dezvoltarea interconexiunilor dintre cele două state şi asigurarea respectării obligaţiilor de înmagazinare şi livrare a gazelor naturale, Părţile vor întreprinde demersuri pentru a declara drept obiectiv strategic de importanţă naţională, în conformitate cu legislaţia în vigoare a statului fiecărei Părţi:

- Proiectul extinderii gazoductului Iaşi – Ungheni – Chişinău prin construcţia unei conducte de transport gaze – Centura Chişinăului.

- Proiectele „Creşterea capacităţii de înmagazinare a gazelor naturale a depozitului Sărmăşel" şi/sau „Depozitul de înmagazinare a gazelor naturale Fălticeni" (depozit nou).

- Proiectul Linia Electrică Aeriană de 400 kV Suceava – Bălți, și extinderea stației 400 kV Suceava și stația 400 kV Bălți".

- Proiectul Liniei Electrice Aeriene de interconexiune de 400 kV între Străşeni – Republica Moldova (cu extinderea stației Străşeni) și o stație electrică de pe teritoriul României stabilită de CNTEE „Transelectrica" SA.

Capitolul III – Măsuri organizatorice

Articolul 7

(1) Părțile convin să își coordoneze acțiunile în vederea realizării obiectivelor indicate la art. 4 și 5 din prezentul Memorandum de Înțelegere, în cadrul Grupului comun de lucru în domeniul energiei din cadrul Comisiei interguvernamentale Republica Moldova – România de colaborare economică. Grupul comun de lucru va include reprezentanți ai autorităților competente, autorităților de reglementare și ai companiilor de profil din cele două state, conducerea acestuia fiind asigurată, în comun (copreşedinție), de cele două Părți, la nivel de secretar de stat.

(2) În cadrul Grupului comun de lucru în domeniul energiei vor activa și reprezentanți din Cabinetele prim-miniştrilor din Republica Moldova și România.

(3) Întrunirile Grupului comun de lucru în domeniul energiei vor avea loc, cel puțin o dată pe trimestru, sau ori de câte ori este necesar, la solicitarea oricăruia dintre Părți și cu acceptul celeilalte Părți, ținând cont de principiul alternanței în organizarea acestora.

(4) Grupul comun de lucru va avea rolul de a monitoriza evoluția implementării proiectelor și a termenelor prestabilite, de a menține o comunicare continuă și eficientă și de a propune măsuri adecvate pentru depășirea eventualelor bariere în realizarea proiectelor. În cadrul Grupului comun de lucru se vor înființa echipe comune de specialiști, care să stabilească un plan concret de acțiuni dedicate implementării proiectelor și care să armonizeze rezultatele din documentele de proiectare/implementare ale fiecărei Părți.

Articolul 8

(1) Părțile decid să evite orice suprapuneri de activități sau acțiuni care să ducă la întârzierea realizării obiectivelor indicate la art. 4 și 5 din prezentul Memorandum de Înțelegere și să acorde tot sprijinul necesar realizării cu prioritate a respectivelor proiecte, cu respectarea legislațiilor naționale.

(2) Autoritățile desemnate decid să își coordoneze pozițiile în cadrul reuniunilor în formatul Comisia Europeană – Republica Moldova – România – instituții

financiare internaţionale, în vederea realizării cu prioritate a obiectivelor nominalizate la art. 4 şi 5 din prezentul Memorandum de Înțelegere.

(3) Autorităţile desemnate vor face demersuri către Comisia Europeană şi instituţiile finanţatoare în vederea includerii proiectelor de la art. 4 şi 5 din prezentul Memorandum de Înțelegere pe listele de proiecte energetice prioritare ale Uniunii Europene/Comunităţii Energetice şi vor avea în vedere asigurarea cu prioritate a finanţării acestora din surse proprii şi atrase.

Capitolul IV – Dispoziţii finale

Articolul 9

Orice diferend provenit de la sau în legătură cu punerea în aplicare a prezentului Memorandum de Înțelegere va fi soluționat prin consultări între Părți, pe cale diplomatică.

Articolul 10

(1) Prezentul Memorandum de Înţelegere va intra în vigoare la data primirii ultimei notificări, prin canale diplomatice, prin care Părţile se informează reciproc cu privire la îndeplinirea procedurilor legale interne necesare pentru intrarea în vigoare a acestuia.

(2) Prezentul Memorandum de Înţelegere poate fi modificat sau completat prin acordul scris al ambelor Părți. Amendamentele vor intra în vigoare în conformitate cu alin. (1).

(3) Prezentul Memorandum de Înţelegere poate fi denunţat de oricare dintre Părţile prin notificarea în scris a celeilalte Părți. Denunţarea va avea efect la 2 (două) luni de la primirea notificării respective.

(4) În cazul denunţării prezentului Memorandum de Înţelegere în conformitate cu alineatul precedent, orice act încheiat în baza şi pe durata prezentului Memorandum de Înţelegere va rămâne în vigoare şi va fi derulat în conformitate cu prevederile acestuia, cu excepţia cazului în care Părţile convin altfel.

(5) Părţile vor lua toate măsurile necesare pentru a asigura implementarea la timp şi în bune condiţii a activităţilor derulate în cadrul prezentului Memorandum de Înţelegere în baza şi pe durata respectivă.

(6) Prezentul Memorandum de Înţelegere îşi încetează valabilitatea la data finalizării şi recepţionării lucrărilor prevăzute în text.

(7) La data intrării în vigoare a prezentului Memorandum de Înţelegere îşi încetează valabilitatea Memorandumul de înţelegere dintre Guvernul Republicii Moldova şi Guvernul României privind realizarea proiectelor necesare interconectării reţelelor de gaze naturale şi energie electrică din Republica Moldova şi România, semnat la Chişinău la 21 mai 2015.

Articolul 11

(1) Prevederile acestui Memorandum de Înţelegere nu prejudiciază obligaţiile internaţionale asumate de Părţi şi nu va afecta în vreun fel obligaţiile care decurg din statutul României de membru al Uniunii Europene.

(2) Nicio prevedere din acest Memorandum de Înţelegere nu influenţează drepturile şi obligaţiile Părţilor care derivă din Acordurile încheiate între Uniunea Europeană sau Uniunea Europeană şi Statele Membre pe de o parte şi Republica Moldova de cealaltă parte.

Semnat la Chișinău, la 11 decembrie 2023, în două exemplare originale, în limba română.

Pentru Guvernul Republicii Moldova:	**Pentru Guvernul României:**
Victor PARLICOV **Ministrul Energiei**	**Sebastian-Ioan BURDUJA** **Ministrul Energiei**